

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.08.2009, sp. zn. 25 Cdo 3206/2007, ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.3206.2007.1

Číslo: 77/2010

Právní věta: Skutečnou škodou, za kterou odpovídá stát podle § 34 odst. 3, věty první, zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění účinném do 27. 9. 1999, mohou být i náklady, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, zvýšené ve srovnání s tím, kdy by nedošlo ke konzumaci ryb zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.08.2009

Spisová značka: 25 Cdo 3206/2007

Číslo rozhodnutí: 77

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se po státu domáhal náhrady škody způsobené vydrou říční, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, na rybách chovaných žalobcem v žalobě vyjmenovaných rybářských mimopstruhových revírech za období od 16. 5. 1998 do 31. 12. 1998.

Okresní soud v Jindřichově Hradci rozsudkem ze dne 11. 1. 2002 zamítl žalobu na zaplacení 90 000 Kč s příslušenstvím, odmítl žalobu ohledně zbývajících částí příslušenství, zastavil řízení ohledně částky 160 000 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. K odvolání žalobce Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 9. 4. 2002 rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku ohledně částky 90 000 Kč s příslušenstvím a ve výroku o náhradě nákladů řízení zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, ve výroku o odmítnutí žaloby rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Poté, co žalobce rozšířil žalobu, Okresní soud v Jindřichově Hradci rozsudkem ze dne 7. 8. 2002 uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 310 500 Kč s příslušenstvím, zamítl žalobu ohledně zbývajících částí příslušenství a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky i vůči státu a o povinnosti žalobce zaplatit soudní poplatek. Soud prvního stupně určil výši škody podle znaleckého posudku doc. Ing. S. L., CSc., a za předmětné období dospěl k částce 310 500 Kč představující hodnotu vydrou zkonsumovaných ryb. K odvolání žalované Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 3. 12. 2002 rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku a ve výroku o náhradě nákladů řízení vůči státu potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě

nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud shrnul, že nárok na zaplacení částky 310 500 Kč byl žalobcem uplatněn po právu a vyplývá z ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, které zakotvuje obecnou odpovědnost státu za škodu způsobenou mj. vydrou říční.

K dovolání žalované Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 29. 4. 2004 rozsudky soudů obou stupňů ve výrocích o platební povinnosti žalované a ve výrocích o náhradě nákladů řízení zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že ztráta dosud neulovených ryb žijících v tekoucích vodách nepředstavuje skutečnou škodu na straně oprávněného subjektu rybářského práva, který ryby k okamžiku jejich ztráty nevlastnil (jejich hodnota netvořila jeho majetkový stav), neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví, a že u škod způsobených zvěří, jejíž početní stavy nelze lovem snižovat, v období před 10. 5. 2000 podle § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, stát odpovídá subjektu rybářského práva za ušlý zisk spočívající v nedosažení předpokládaného hospodářského prospěchu z lovu ryb, a s výtkou, že se odvolací soud rozlišením skutečné škody a ušlého zisku nezabýval a k určení výše škody použil závěry znaleckého posudku, který vyšel z průměrného počtu jedinců vydry říční ve vymezených tocích a stanovil jejich spotřebu ryb za předmětné období; podle dovolacího soudu je však v daném případě výši ušlého zisku třeba vyjádřit tak, aby byla vyčíslena hodnota předpokládaného výtěžku lovu po odečtení nákladů, které by při normálním běhu věcí musely být vynaloženy, musí tedy být v mezích možností znalce nepochybně stanoveno, zda a v jaké výši by při pravidelném běhu věcí nastal kladný hospodářský výsledek.

O k r e s n í s o u d v Jindřichově Hradci poté rozsudkem ze dne 26. 9. 2005 zamítl žalobu na zaplacení 310 500 Kč s 4% úrokem z prodlení od 7. 8. 2002 do zaplacení a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Z doplňujícího znaleckého posudku doc. Ing. S. L., CSc., zjistil, že celková hodnota ryb, které ve vymezených rybářských revírech v daném období sloužily jako potrava jedincům populace vydry říční, činila 364 660 Kč, o tuto sumu byl tedy snížen výtěžek odlovu. Po poučení podle § 118a o. s. ř. žalobce uvedl, že sám ryby neloví, pouze je dává do vod a prodává občanům povolenky k lovu, netvrdí tedy, že mu konzumací ryb vydrou říční uchází zisk. Z tohoto důvodu a za současného respektování závazného právního názoru Nejvyššího soudu byla žaloba zamítnuta.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 8. 12. 2006 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Provedl důkaz doplněným znaleckým posudkem doc. Ing. S. L., CSc., ze dne 20. 7. 2006, podle kterého žalobce vynaložil navíc z vlastních prostředků za násady ryb včetně alikvotních nákladů na dopravu 2 009 234 Kč, a po poučení žalobce podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. (pro nadbytečnost zamítl jeho návrh na vypracování znaleckého posudku z oboru účetnictví) dospěl k závěru o věcné správnosti rozsudku soudu prvního stupně. Ohledně požadované náhrady škody, vyjádřené hodnotou ryb zkonsumovaných vydrou, odkázal na právní názor Nejvyššího soudu o vlastnictví dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích a ohledně ušlého zisku, vyčísleného jako hodnota předpokládaného výtěžku lovu po odečtení nákladů, které by při normálním běhu musely být vynaloženy, uzavřel, že žalobce takový ušlý zisk neprokázal a ani netvrdil. U nároku na náhradu skutečné škody spočívající ve zvýšených nákladech na zarybňování vodních toků, v nichž se nachází populace vydry říční, odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce neprokázal, že by vyšší zarybňování – nad rámec zarybňovacích plánů – bylo výhradně důsledkem predační činnosti vydry říční a že by tedy docházelo ke vzniku škody v podobě vyšších nákladů na zarybňování (zarybňovací plány byly v průběhu let navyšovány právě s ohledem na potřebu zachování přirozené skladby a rovnováhy rybích společenstev a sám žalobce ve vyjádření ze dne 6. 11. 2006 připouští, že v navyšovaných zarybňovacích plánech je výskyt vydry zohledněn); z žádného žalobcem předloženého důkazu není zřejmé, že by jím tvrzené náklady na zarybňování vodních toků byly vynaloženy v konkrétních částkách a v rozhodném

období, jelikož i účetní doklady se vztahují na celý rok 1998, zarybňovací plány na jednotlivé rybářské revíry nebyly v řízení vůbec předloženy a tvrzení o hodnotě ceny násad zůstala taktéž neprokázána. Nelze pak dovést ani příčinnou souvislost mezi vznikem tvrzené škody spočívající ve zvýšených nákladech na zarybnění konkrétních toků a predační činností vydry říční v nich, jestliže na neplánovaném úbytku ryb se podílí další okolnosti, mimo jiné též úhyn ryb v turbínách a v důsledku havárií, ztráta ryb pytláctvím, predační činnost kormorána velkého, norka amerického, volavky popelavé, a též dobrovolný únik ryb pro samotnou přítomnost vydry říční.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., protože „se jedná o komplikovanou otázku vlastnictví volně žijících ryb a náhrady škody na těchto, když tato otázka není konstantní judikaturou řešena“. Tvrdí, že jestliže je podle odvolacího soudu výskyt vydry říční jedním z faktorů snižování rybí populace, pak byl v řízení co do základu uplatněný nárok jako oprávněný prokázán a odvolací soud měl při zjišťování jeho výše přistoupit k aplikaci § 136 o. s. ř., pokud tak neučinil, zatížil řízení vadou ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Žalobce tíží zákonná povinnost pečovat o stav rybí obsádky, proto zkonsumováním ryb o určité hmotnosti vydrou došlo jednak k znehodnocení nákladů vynaložených na jejich získání a jednak byl žalobce povinen příslušný objem ryb doplnit, čímž se mu náklady navýšily. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že neprokázal náklady skutečně vynaložené na rybí násadu v jednotlivých vodních tocích, a má za to, že doložil přehled částek vynaložených z vlastních prostředků na zarybnění konkrétních vodních toků v roce 1998; v této souvislosti navrhl v odvolacím řízení důkaz znaleckým posudkem z oboru účetnictví, ten však odvolací soud zamítl, čímž zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné právní posouzení. Tuto nesprávnost spatřuje v závěru odvolacího soudu o neexistenci příčinné souvislosti mezi tvrzenou škodou a predační činností vydry říční a v jeho pohledu na ryby volně žijící v tekoucích vodách jako na věc ničí (žalobce se vysazováním rybích násad nezbavuje jejich vlastnictví, neboť zde chybí úmysl vlastníka věc opustit ve smyslu § 135 obč. zák.). I přesto však dochází k zásahu do rybářského práva, jež je právem kvazivlastnické povahy a na němž vznikla škoda ve výši odpovídající hodnotě poškozených ryb. Navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že žalobce přehlíží názor Nejvyššího soudu obsažený v rozsudku ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. [25 Cdo 540/2003](#), že jeho vlastnictvím se stávají až ryby ulovené, proto může požadovat náhradu škody jen ve formě ušlého zisku. Podle žalované jde navíc o požadavek ze strany žalobce velice nemravný, neboť v České republice je státem přenechán výkon rybářského práva bezplatně a stát na zarybňování rybářských revírů přispívá nemalými částkami. Navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání žalobce zamítl a přiznal jí náhradu nákladů dovolacího řízení.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12. Čl. II zákona č. 7/2009 Sb.) vzhledem k tomu, že dovoláním napadený rozsudek byl vydán dne 8. 12. 2006. Dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to pro řešení zásadně právně významné otázky nároků subjektu rybářského práva na náhradu škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány. Dovolání je důvodné.

Podle § 34 odst. 3, věty první, zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění zákonů č. 146/1971 Sb., č. 96/1977 Sb., č. 143/1991 Sb., č. 270/1992 Sb. a č. 289/1995 Sb. (tj. ve znění účinném do 27. 9. 1999 – tedy v době, kdy vznikla žalobcem tvrzená škoda) škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát.

V první řadě je zřejmé (dovolatel ostatně v tomto směru v dovolání již nic nenamítá), že rozhodnutí odvolacího soudu plně respektuje závazný právní názor dovolacího soudu vyslovený v rozsudku ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. [25 Cdo 540/2003](#), publikovaném pod č. 6 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006, dovozuje-li, že hodnota ztracených, dosud neulovených ryb žijících v tekoucích vodách nepředstavuje skutečnou škodu na straně žalobce jako oprávněného subjektu rybářského práva, který ryby k okamžiku jejich ztráty nevlastnil, neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví, a že stát by mu v daném případě mohl odpovídat za ušlý zisk spočívající v nedosažení předpokládaného hospodářského prospěchu z lovu ryb (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. [25 Cdo 234/2007](#), nebo rozsudek téhož soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. [25 Cdo 2401/2007](#)). Odvolací soud pak správně vyšel z toho, že žalobci v předmětném období žádný zisk v souvislosti s konzumací ryb chráněnou vydrou říční neušel, neboť ani netvrdil, že by mu nastala újma vyčíslená jako hodnota předpokládaného výtěžku lovu po odečtení nákladů, které by při normálním běhu musely být stejně vynaloženy.

Ohledně nároku na náhradu škody za žalobcem tvrzenou újmu, spočívající ve vynaložení zvýšených nákladů na zarybňování vyjmenovaných vodních toků, v nichž vydra říční svou predační činností snížila početní stav ryb, který je žalobce povinen udržovat, podle odvolacího soudu žalobce jednak nepředložil důkazy o nákladech na zarybňování vodních toků v rozhodném období, jednak nebyl naplněn vztah příčinné souvislosti mezi vznikem tvrzené škody a působením vydry říční v nich; odvolací soud zde dovedl, že na neplánovaném úbytku ryb se podílí další okolnosti, mimo jiné též úhyn ryb v turbínách a při haváriích, pyláctví či predační činnost jiných živočichů.

O vztah příčinné souvislosti, který je i u odpovědnosti státu za škodu podle § 34 odst. 3, věty první, zákona č. 23/1962 Sb. jednou z podmínek vzniku odpovědnostního vztahu, se jedná, vznikla-li škoda následkem škodné události, tedy jsou-li tato událost a škoda ve vzájemném poměru příčiny a následku, a tudíž je-li doloženo, že nebyť škodné události, ke škodě by nedošlo. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by škodný následek nevznikl. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to o příčinu podstatnou.

V posuzovaném případě není pochyb o tom, že v předmětném období zkonzumovala vydra říční určité množství ryb, o něž se snížila obsádka vodních toků, k nimž vykonává žalobce rybářské právo včetně toho, že je na své náklady zarybňuje. Pokud se na snížení stavu ryb podílely i jiné faktory, lze uvažovat o tom, že působení vydry není v celém rozsahu v příčinné souvislosti s celkovým úbytkem, nicméně nelze vylučovat příčinnou souvislost jen proto, že zde působily ještě další okolnosti. Ostatně původní znalecký posudek jednoznačně určil právě počet ryb zkonzumovaných vydrou, takže o vztahu příčinné souvislosti mezi její predační činností a zjištěným úbytkem nemůže být sporu. Pak je ovšem zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu není v této otázce správný.

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

Za škodu se v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi. Skutečnou škodou je nutno rozumět takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba

vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu (srov. např. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR [Cpj 87/70](#), publikované pod č. 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971). Skutečnou škodou mohou být i náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně (např. aniž se dostavil s nimi očekávaný výsledek či které musel použít na reparaci stavu vyvolaného škodnou událostí). Takovými zbytečnými náklady mohou být i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, k nimž vykonával rybářské právo, byť mu k rybám samotným nesvědčilo vlastnické právo. Nelze tedy přisvědčit odvolacímu soudu, že žalobci taková škoda nevznikla, resp. že neprokázal její výši. Vždyť i doplněk znaleckého posudku, který si odvolací soud vyžádal, hovoří o zvýšených výdajích žalobce na zarybnění. Okolnost, zda predační činnost vydry byla zohledněna v zarybňovacích plánech, je přitom bez významu, rozhodující je, zda a o kolik byly výdaje žalobce na zarybnění ve vztahu k předmětnému období vyšší ve srovnání s tím, kdy by nedošlo ke konzumaci ryb vydrou v již zjištěném rozsahu.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. důvodné, a dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, o. s. ř.); vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl rozsudek zrušen, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil i jeho rozsudek a věc vrátil Okresnímu soudu v Jindřichově Hradci k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).